

**HAVERMANS, Xavier**, drukker-uitgever (Geel 1 januari 1839 - Ukkel 8 maart 1898).

Van 1866 af heeft deze autodidact een belangrijk aandeel gehad in de Vlaamse politieke strijd te Brussel. In 1868 was hij een der stichters van de Vlaamse politieke kring Voor Taal en Recht, die enige jaren later samensmolt met de Vlaamse vrijzinnige volksmaatschappij De Veldbloem. Van deze in 1852 gestichte vereniging was hij van 1869 tot in '78 en in 1883 de bezielende voorzitter die de vereniging reorganiseerde en tot een politiek en cultureel trefpunt van de Vlamingen te Brussel wist te maken. In juni 1872 nam hij deel aan de verkiezingen voor de kamer als Vlaams kandidaat van de Vlaamsche Kiezersbond, ontstaan uit een frontvorming van twee verenigingen, nl. de Progressistenkring en de Vlaamsche Vooruitstrevende Bond. Hoewel hij geen zetel wist te winnen in de gemeenteraad, behaalde hij toch als flamingant en democraat een vrij groot aantal stemmen, waardoor hij erin slaagde de aandacht te vestigen op de Vlaamse grieven in de hoofdstad. Als voorzitter van het Schoepsfonds organiseerde hij op 23 mei 1873 naar aanleiding van de rechtszaak tegen J.G. Schoep een grote landdag, waarbij duizenden Vlamingen naar Brussel samenstroonden. In 1877 was hij secretaris van de door leden van De Veld-

bloem en andere Vlamingen gestichte Vlaamsche Liberale Bond, die standhield tot in 1879. Daarna ijverde hij verder in de Liberale Associatie. Hij was lid van het comité van de Vlaamsche Liberale Vereeniging bij de verkiezing voor de senaat in 1883.

Ook voor het Nederlands toneel te Brussel heeft hij zich ingespannen. Reeds in 1867 hielp hij met het beleggen van volksvergaderingen ten voordele van het Nederlands toneel. In 1874 behoorde hij tot de leden van de commissie die de onderhandelingen voerde voor een Vlaamse schouwburg en die ten slotte de beschikking wist te krijgen over de Cirkschouwburg (Alhambra). Havermans werd toen voorzitter van de Naamlooze Maatschappij ter exploitatie van eenen Nederlandschen Schouwburg te Brussel. Hij was ook lid van de Brusselse afdeling van het Taalverbond. Als drukker-uitgever ten slotte speelde hij een niet te onderschatten rol in de heropstanding van het Vlaamse cultuurleven te Brussel. Hij was o.m. de drukker van het eerste nummer van het tijdschrift Van Nu en Straks.

LITERATUUR: [ Th. Coopman], *De Vlaamsche strijd te Brussel, 1869-1884. Vijftienjarig verslag der werkzaamheden der Veldbloem. Vlaamsche vrijzinnige volksmaatschappij. Kensepreuk: Zaaïen en maaïen* (1886); - H. Liebrecht e.a., *Histoire du Livre et de l'imprimerie en Belgique des origines à nos jours*, 6 dln. (1923-'24).

RAYMOND VERVLiet